

Invitation til seminar & generalforsamling i CAA-DK

Museum Odense, Kirkesalen, Overgade 48, 5000 Odense / Online
Mandag d. 17. marts 2025

Årets seminar har temaet:

TILGÆNGELIG DATA

Årets tema ønsker at sætte fokus på vores nuværende og fremtidige måder internt og eksternt at samle og sammenknytte data.

Vi digitaliserer på livet løs, men er kvaliteten god nok? Og hvem digitaliserer vi for?

Sædvanen tro indledes dagen med generalforsamling i CAA-DK og MUD

Pris for fysisk deltagelse er 300 kr. pr. person.

- Deltagelse uden frokost: 100 kr. pr. person.

Pris for online deltagelse: 50 kr. pr. person.

Online deltagelse for studerende: gratis

Ved online deltagelse anbefales brug af høretelefoner for at sikre den bedst mulige lydoplevelse.

Tilmelding til seminaret sker pr. mail til Kirsti Pedersen på kpe@vikingeskibsmuseet.dk. Pengene for deltagelse overføres til MobilePay Box 5052GN (Kirsti Pedersen).

Tilmelding senest d. 10. marts af hensyn til bookning af forplejning. Har man særlige kostmæssige behov sendes disse til kpe@vikingeskibsmuseet.dk i forbindelse med tilmeldingen.

Parkering: Christiansgade 20 anbefales, her er timeprisen lavere end andre steder i byen

Program

---

17. marts 2025 Kl. 9.30-17.00

Museum Odense, Kirkesalen, Overgade 48, 5000 Odense / Online

Tilgængelig data

09.30-10.00 Morgenmad og kaffe

Generalforsamlinger

10.00-10.15 CAA-DK generalforsamling

10.15-11.00 MUD generalforsamling

Fælles databasesystemer

11.00-11.20 **Amalie Albrechtsen, Center for Biblioteker, Museer og det Internationale & Mads Skytte Jørgensen** Koncern IT, Slots- og Kulturstyrelsen

Tilgængeliggørelse af de arkæologiske samlinger: SARA og Museernes Samlinger

Denne præsentation giver en status på arbejdet med at indberette de arkæologiske samlinger fra de statslige og statsanerkendte museer til de centrale register "SARA", samt tilgængeliggørelse af samlingerne i det offentlige register "Museernes Samlinger". Afslutningsvis følger et kort oprids af fremtidige indsatser og initiativer på samlingsområdet med særlig relevans for museer med arkæologisk ansvar.

11.20-11.30 **Spørgsmål**

11.30-11.50 **Jette Brøndum, systemejer i Fund og Fortidsminder i Center for Koncern IT og Udbud, SLKS**

Det nye Fund og Fortidsminder

Status og processen videre frem

11.50-12.00 Spørgsmål

12.00-13.00 Frokost

13.00-13.20 Samantha Scott Reiter

BIAD (Big Interdisciplinary Archaeological Database)

This paper presents a series of recommendations for the publication of archaeological data, to improve their usability. These twelve recommendations were formulated by archaeological data experts who mined thousands of publications for different data types (including funerary practices, AMS dating, stable isotopes, zooarchaeology, archaeobotany, pathologies, etc.) during the initial construction of the Big Interdisciplinary Archaeological Database (BIAD). The paper includes a grounding in data use, databases and data repositories as well as the important differences between them. From this basis, the paper moves on to discuss data harmonisation vocabularies utilised for the integration of data from different recording systems (anthropological sex and age and biological taxa). The case studies we cite to illustrate the recommendations are grounded in examples from the published literature and are presented in a problem/solution format. Though practically oriented towards the facilitation of efficient databasing, these recommendations—which we refer to as the BIAD Standards—are broadly applicable by those who want to extract scientific data from archaeological information, those who work with a specific region or theoretical focus and by journal editors and manuscript authors. We anticipate that use of the BIAD Standards will increase the usability, visibility, interoperability and longevity of published data, and also increase the citations of those publications from which data were mined. The Standards will also help frame a unified foundation to support the continued integration of the natural sciences with archaeological research in the future.

13.20-13.30 Spørgsmål

Eksempel på lokalt database- og registreringssystem

13.30-13.50 Morten Søvsvø

Digitalisering af museernes arkiver og samlinger – fra håndskrevne protokoller til .net

Museum Vest har gennemført en af Danmarks mest tilbunds-gående digitaliseringer af et museums arkiver og samlinger. I tid rækker arkiverne tilbage til Den antikvariske Samlings grundlæggelse i 1855. I kraft af fusioner er siden tilkommet Esbjerg Museum, Grindsted-

Vorbasse Museum og Bramming Egnsmuseum. I indlægget præsenteres overvejelserne bag, arbejdsgangene og de afledte effekter for museets opgaveløsning og forskning.

For udenforstående er det mest synlige resultat SOL – Samlingen OnLine, hvor museets arkæologiske samling på lidt over 1,5 mio. genstande er tilgængeliggjort med fri adgang også til mange genstandsfotos af høj kvalitet. SOL udgør en offentlig version af den bagvedliggende genstandsdatabase, som har langt flere funktionaliteter.

Også snitfladerne i forhold til de nationale kulturarvsregistre, Fund og Fortidsminder samt SARA, berøres. Og for metalfundenes vedkommende det vanskelige krydsfelt mellem Nationalmuseet, DIME og de lokale museers registreringer.

13.50-14.00 Spørgsmål

Registreringspraksis og behov for tilgængeliggørelse

14.00-14.20 Mogens Bo Henriksen

Fra niptang til pincet – om brug af systematisk nomenklatur ved indtastning af jordfund

Omkring 2013 blev indholdet i de håndskrevne protokoller med registreringer af Museum Odenses samling fra årene 1860-1972 digitaliseret. Det blev tydeligt, at det, der i 1800-tallet var indført som en kile eller en niptang, i dag betegnes som en økse og en pincet. For at det efterfølgende skulle være muligt at søge i data (der nu er i SARA), blev de antikverede betegnelser "oversat" til moderne termer. Det førte til et generelt kig på vores brug af genstandsbetegnelser ved indtastning i museale databaser, hvorfra der typisk foretages eksport til nationale databaser. Der blev derefter foreslået en model, som er inspireret af geotekniske sedimentbeskrivelser, som vi arkæologer jo har en vis erfaring med. Dermed er navneordet altid det centrale ved indføringen af en genstand. F.eks. skrives fibula (og ikke bronzefibula eller fragment af fibula), ved komma separeret fra adjektiver som trefliget, fragment etc. En stringent anvendelse af denne systematik letter overblikket i primære databaser som MUD og minimerer antallet af søgninger, man skal foretage i sekundære databaser som SARA. Ved at føre systematikken helt ud til indskrivning i gravebogen i udgravningsfeltet lettes arbejdet ved den efterfølgende indtastning med minimering af tastefejl til følge.

14.20-14.30 Spørgsmål

14.30-14.50 Felix Riede

FAIR nok? Open Science og den digitale datas tilgængelighed i Danmark – et universitetsperspektiv

I videnskaben generelt, og også den internationale arkæologi specifikt, har der i længere tid været en bevægelse hen mod ikke blot Open Access, men Open Science. Dette kendes nu som de såkaldte FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) principper hvor både data og metoderne bliver tilgængelige, replicerbare, overførbare, og langtidsholdbare (Marwick et al., 2017; Wilkinson et al., 2016). Flere fonde – ERC og DFF inklusive – kræver følgeskab af disse principper. Ligeledes indtræder et stadig stigende antal vigtige arkæologiske tidsskrifter (Journal of Archaeological Science, Journal of Field Archaeology) med 'reproducibility editors' hvis opgave er at gennemtjekke data og analyser. Der hersker ingen tvivl om, at den frie datadeling har en stor andel i det vokseværk som andre videnskabsgrene (fx evolutionsbiologi, økologi) har haft i de seneste år – og omvendt, at fag der bliver ved med at holde fast i deres data har meget at tabe. Man må vist nok konstatere at arkæologi, og nok også dansk arkæologi, som udgangspunkt ikke er godt stillet i denne sammenhæng. Udgravningsdata er ofte gemt væk (i fx MUD) og digitale data i fx Fund & Fortidsminder følger enormt rigide strukturer, som mindsker dataens brugbarhed i forskning. Med afsat i et konkret eksempel diskuterer jeg problemstillingerne omkring kompetencer og muligheder.

Referencer:

Marwick, B., d'Alpoim Guedes, J.A., Barton, C.M., Bates, L.A., Baxter, M., Bevan, A., Bollwerk, E.A., Bocinsky, R.K., Brughmans, T., Carter, A.K., Conrad, C., Contreras, D.A., Costa, S., Crema, E.R., Daggett, A., Davies, B., Drake, B.L., Dye, T.S., France, P., Fullagar, R., Giusti, D., Graham, S., Harris, M.D., Hawks, J., Heath, S., Huffer, D., Kansa, E.C., Kansa, S.W., Madsen, M.E., Melcher, J., Negre, J., Neiman, F.D., Opitz, R., Orton, D.C., Przystupa, P., Raviello, M., Riel-Salvatore, J., Riris, P., Romanowska, I., Smith, J., Strupler, N., Ullah, I.I., Van Vlack, H.G., VanValkenburgh, N., Watrall, E.C., Webster, C., Wells, J., Winters, J., Wren, C.D., 2017. Open Science in Archaeology. The SAA Archaeological Record 17, 8–14.

Wilkinson, M.D., Dumontier, M., Aalbersberg, I.J., Appleton, G., Axton, M., Baak, A., Blomberg, N., Boiten, J.-W., da Silva Santos, L.B., Bourne, P.E., Bouwman, J., Brookes, A.J., Clark, T., Crosas, M., Dillo, I., Dumon, O., Edmunds, S., Evelo, C.T., Finkers, R., Gonzalez-Beltran, A., Gray, A.J.G., Groth, P., Goble, C., Grethe, J.S., Heringa, J., 't Hoen, P.A.C., Hooft, R., Kuhn, T., Kok, R., Kok, J., Lusher, S.J., Martone, M.E., Mons, A., Packer, A.L., Persson, B., Rocca-Serra, P., Roos, M., van Schaik, R., Sansone, S.-A., Schultes, E., Sengstag, T., Slater, T., Strawn, G., Swertz, M.A., Thompson, M., van der Lei, J., van Mulligen, E., Velterop, J., Waagmeester, A., Wittenburg, P., Wolstencroft, K., Zhao, J., Mons, B., 2016. The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. Scientific Data 3, 160018. <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>

14.50-15.00 Spørgsmål

15.00-15.30 Kaffe og Kage

MuseumsGIS

15.30-15.50 Peder Dam

Når GIS-systemer erstattes efter 25 år

Siden 2000 har Museum Odense lagret alle arkæologiske opmålinger i en central GIS-database: Arkkort. Det lokalt udviklede system har tjent os godt, og det har fungeret effektivt til at håndtere GIS-dataene bestående af i dag over 20.000 felter, 500.000 anlæg og 5.000.000 koter mm. Det har dog været stadigt mere tydeligt de seneste år, at det næsten 25 år gamle system skulle udskiftes, og museet vælger derfor nu at skifte til MuseumsGIS udviklet af Moesgaard.

Når man flytter til en ny lejlighed, må man rydde op og ud i de ofte alt for mange ting! Tilsvarende medfører GIS-flytninger, at der skal: a) tages stilling til særlige fejl/uhensigtsmæssigheder i de gamle data, b) arkæologerne skal tilvendes nye brugerflader og c) der skal tages stilling til arkæologiske praksisser, der ikke umiddelbart passer ind i de nye systemer. Enten skal praksisser ændres, eller også skal systemerne ændres. At udskifte et GIS-system af denne størrelse medfører dermed både diskussioner om de gamle data, men også en større dialog med de folk, der benytter systemet, samt til en snak om faglighederne. Oplægget vil komme ind på såvel de mindre og meget konkrete ting, samt de større og mere principielle diskussioner, der kommer ved en sådan systemudskiftning.

15.50-16.00 Spørgsmål

16.00-16.20 Peter Jensen

MuseumsGIS - status og perspektiver

Siden Arkæologisk IT og Moesgaard i 2020 påbegyndte udviklingen af MuseumsGIS, er det blevet klart, hvor stort potentialet er for at skabe en moderne 'digital værktøjskasse' til arkæologien. Vi startede med en simpel feltregistreringsapp, som i samråd med flere testmuseer hurtigt blev udvidet med nye funktioner og muligheder. Samtidig så vi en oplagt mulighed for at bringe de mange arkæologiske data i spil – at sammenknytte, omforme, analysere og gøre dem tilgængelige på tværs af platforme. Dette har ført til flere delprojekter inden for MuseumsGIS, såsom håndtering af 3D-modeller og profiler, overførsel af MUD-data til MuseumsGIS, integration med SARA, kobling til Fund og Fortidsminder, opkvalificering af historiske GIS-data og sammenspil mellem data fra f.eks. metaldetektorfund i DIME og naturvidenskabelige analyser fra Moesgaard Museum og AMS-laboratoriet. Endelig har vi også diskuteret, hvordan en fremtidig arkæologisk udgravningsrapport bør udformes: Skal vi fastholde det trykte format som standard, eller er

Computer Applications &
Quantitative Methods in Archaeology

tiden moden til at tænke arkæologiske og naturvidenskabelige data som dynamiske og tilgængelige via en åben brugergrænseflade, hvor man kan browse, søge og sammenligne data på tværs af sager og ansvarsområder?

I dette oplæg præsenteres nyhederne i de seneste og kommende versioner af MuseumsGIS, de højest prioriterede udviklingsønsker og planerne for den endelige lancering i 2025.

16.20-16.30 Spørgsmål

Kl. 17.00 Det faglige program slutter

Vi tager forbehold for ændringer programmet